

زبانهای افغانستان

افغانستان کشور چندین ملیتی و چندین زبانه می‌باشد. درین کشور ۴۰ زبان با ۲۰۰ لهجه وجود دارد. معمولاً اقوام که به لهجه خود با یکی از زبانها صحبت می‌نمایند. زبان از خود داشته‌اند ولی بمرور زمان زبان خود را از دست داده از زبان غالب استفاده می‌نمایند. مثلاً قرلوقها، قره کلیپاها، به زبان ازبکی با لهجه زبان خود صحبت می‌نمایند. برکی‌ها (ارموری) و ایماقها بزبان دری صحبت می‌نمایند ولی در اصل از خود زبان داشتند.

زبانهای آریانی

۱. پشتو: مردم در مناطق جنوبی، جنوب شرقی، در مناطق مرکزی حصه از غرب و طور پراکنده در اکثر نقاط افغانستان با این زبان تکلم می‌نمایند.
۲. دری: این زبان در مناطق غربی. شمالی شرقی مناطق مرکزی طور پراکنده در اکثر نقاط افغانستان مروج و مردم تاجیک هزاره ایماق و هراتی با آن تکلم می‌نمایند.
۳. بلوچی: به شکل قبیلوی در مرو واقع (شمال افغانستان) و در مناطق جنوبی هلمند نیمروز قندهار میان یکتعداد مردم مروج است.
۴. کردی: باشندگان میان سرحد افغانستان و ایران و مردم غوریان با این زبان صحبت می‌کنند.
۵. زبان برکی اورموری یا ارموری: دربرکی برک لوگر: در یک منطقه از ولایت لوگر با آن تکلم صورت می‌گیرد ولی ساحه آن روز به روز محدود شده و از رواج افتاده است.
۶. پریا: زبان مردم تاجیک اند که در لغمان زندگی دارند دارای ۳۰۰ گوینده می‌باشد
۷. زرگری: بنام زبانهای رومانی یا بالکان یاد می‌گردد در شمال افغانستان نتکلمین دارد.

زبانهای پامیری

۱. این زبان در زبانهای ارانی داخل شده و به کوهستانی نیز شهرت دارد.
۲. منجی و بدغه: در منطقه منجان (میان نورستان و بدخشان و چترال مروج است).
۳. واخی: زبان مردمان گوجالی بدخشان بوده با این زبان در مناطق شمال شرقی یعنی واخان تکلم می‌شود.
۴. سریکلی مردم شمال واخان افغانستان با آن صحبت می‌نمایند.
۵. اشکاشمی مردمان شرق بدخشان و غرب واخان و مردم کناره‌های دریای آمو با آن تکلم می‌نمایند.
۶. سنگلیچی: مردم مناطق سنگلیچ و استکول که در شمال سنجان واقع اند با این زبان حرف می‌زنند.
۷. زیبایکی: درزیبایک نزدیکی سنگلیچ رواج دارد.
۸. شغنی یزغلامی: مردمان شمال و شمال غرب اشکاشم با آن تکلم می‌نمایند.

۹. روشن و ارشیری: این زبان در کنار شرقی بدخشان و سواحل دریای آمو مروج بوده مردم با آن گفتگو می‌کنند.

زبانهای نورستانی

۱. وایگلی: مردم دره نورستان. باشندگان اطراف دریای وایگل و در شرق تا دریای کنر با این زبان صحبت می‌نمایند. ۲۰۰۰ گوینده دارد. دارای لهجه کلاش اله می‌باشد.
۲. اشکونی: ساحه این زبان در نورستان میان مناطق کنتی و وایگلی موقعیت دارد. در سال ۱۹۹۴ دو هزار گوینده داشت.
۳. پرسونی یا واسیویری: در شمال نورستان و کناره‌های دریای پرسن مردم با آن صحبت می‌نمایند. ۲۰۰۰ گوینده دارد.
۴. پارونی: در نورستان مرکزی
۵. تری گامی یا گامبیری ۱۰۰۰ گوینده دارد.
۶. زمیایکی: ۵۰۰ گوینده دارد.
۸. کلشه‌یی و کهواری: در مناطق شرق نورستان با آن تکلم صورت می‌گیرد.

زبان داردی

۱. پشه‌ای: ساحه این زبان از گلبهار و کوهستان شروع تا تگاب. نجراب. لغمان و دره نور گسترش دارد.
۲. گالمی: در کوه‌های سواد کنار دریای پنجکوره و کنرها زندگی دارند.
۳. پراچی: ۶۰۰۰ گوینده در کشور دارد. محلان در شتل غچولان و دره بچغان به این زبان صحبت می‌نمایند.
۴. شمشتی شومهشتی یا شومهشت، (Shumashti): گوینده گان این زبان ۱۰۰۰ (۱۹۹۴) نفر بوده مردمان کنار دریای کنر بین دره پیچ و جلال به این زبان صحبت می‌کنند.
۵. زبان داملی (Dameli): مردمان دره دامیل کنار دریای ارنودی دو طرف سرحد خط دیورند جنوب ولسوالی چترال به این زبان تکلم می‌نمایند. گوینده گان این زبان حدود ۵۰۰۰ نفر می‌باشد.
۶. گوارباتی: زبان مردم ارنودی نورستان است که حدود ۸ یا ۹ قریه بوده دارای ۴۰۰۰ نفوس میباشد. در دره‌های چترال ارنود و کنار دریای کنر جنوب ارنود زندگی دارند.
۷. نان گالمی زبان مردمان گاروی یا کوهستانی چترال میباشد.
۸. گرنگالی
۹. زبان کوهستانی

زبانهای هندی

۱. تیراهی: ساحه این لسان در قسمت‌های غربی دره خیبر و دکه محدود می‌شود که با مناطق پشتو زبان وصل می‌شود.
۲. لهندا: لهجه ملتانی است که یک تعداد مردمان هنود در کندهار با آن تکلم می‌نمایند.

۳. سندی: باشندگان هندو در ولایت کندهار با آن تکلم می‌نمایند.
۴. پنجابی: این زبان میان هندوها در کابل، غزنی، لوگر، جلال‌آباد، ترینکوت و مناطق دیگر رواج دارد.
۵. جاگاتی: زبان یکی از طایفه جت است در شمال افغانستان
۶. اردو هندوان بانیاء، برهمن، انصاری و چنگر شهر کابل با این زبان آشنائی کامل دارند.
۷. سرایکی: زبان هندوان آروره افغانستان میباشد.
۸. گوجاری راجستانی: زبان مردمان گوجار افغانستان میباشد.
۹. داماری: زبان یکی از طایفه جت دامار میباشد.

زبانهای ترکی

۱. ازبکی: به طور عموم در بعضی ولایات شمالی کشور با این زبان تکلم می‌شود.
۲. قزاقی: در مناطق مختلف شمالی افغانستان و در قلعه نو بادغیس رواج دارد.
۳. قرغزی: در بعضی حصص ولایات شمالی و شمال شرقی با این زبان تکلم می‌شود.
۴. سرتی و یاترنچی: در بعضی نقاط افغانستان و به خصوص مردم میان چین و افغانستان با آن مکالمه می‌نمایند.
۵. ترکمنی: در شمال غرب افغانستان تا سرحد هرات این زبان مروج است.
۶. آذری: زبان سابق ترکی آذربایجانی است که در افشار نانکچی کابل رواج دارد.
۷. قره کلپاک: مردمان قره کلپاک شمال افغانستان با این زبان صحبت می‌نمایند.

زبانهای هندوکونی یا هندوکشی

زبان هندکی زبان آریانا قدیم اند. مردمان چون مصلی وانگ والا شادی باز جلالی پیکراغ گوتانا و شیخ محمدی به این زبان صحبت می‌نمایند.

زبانهای سامی

عربی: در ولایت بلخ در کنار بوینه قره مردم دو قریه با آن صحبت می‌کنند.

دراویدی

براهوئی: مردم کویته بلوچستان و مستونگ و قسمت‌های جنوبی ولایت هلمند با آن تکلم می‌نمایند.

مغلی

مغولی: در چند محله محدود ولایت هرات مردم با آن تکلم می‌نمایند.

زبانهای دیگر تحقیق نشده

زبانهای دیگر افغانستان؛ سریاکی؛ دیف ساوی قپچاقی قارلوق یا قارلوق، اویغوری، و وردوجی یهودی اند.

منبع

*سایت جامعه شناسی افغانستان – زبان مردم افغانستان

<http://download.aftab.cc/cs/afg/contents/languages.html>

* Endangered languages وبگاه یونسکو

[http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/endangered-languages/atlas-of-languages-\[/in-danger](http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/endangered-languages/atlas-of-languages-[/in-danger)

Austin, Peter K; Sallabank, Julia (2011). "Introduction". In Austin, Peter K; Sallabank, * Julia. Cambridge Handbook of Endangered Languages. Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-88215-6

* لست مکمل زبانهای در حال انقراض که توسط یونسکو ترتیب شده است.

[<http://www.theguardian.com/news/datablog/2011/apr/15/language-extinct-endangered>]

UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger *

[<http://www.unesco.org/languages-atlas>]

* لست زبانهای در حال انقراض به اساس قاره ویکی پدیا انگلیسی

[en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_extinct_languages/]